

托林寺

NTHO-LING MONASTERY

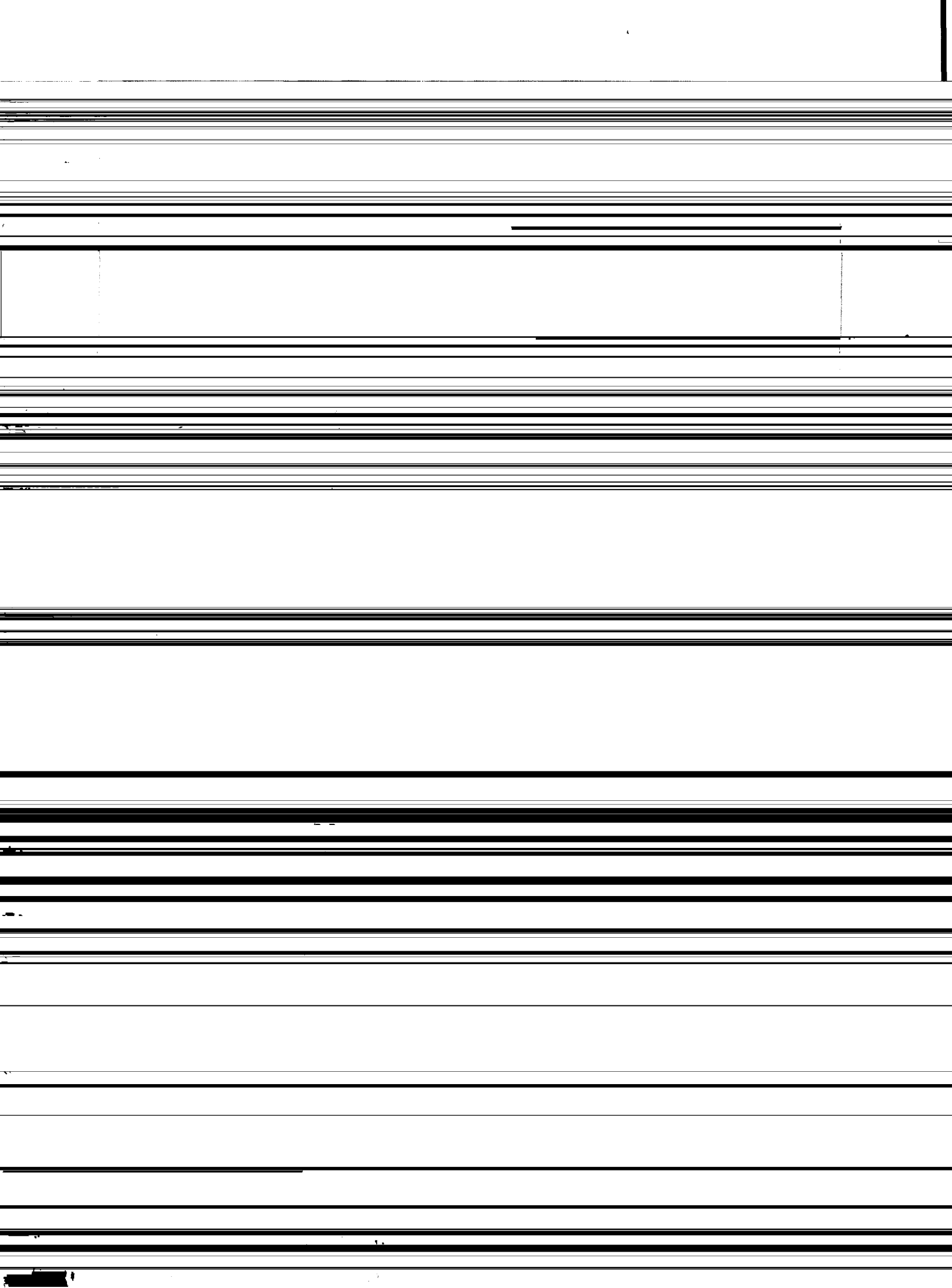

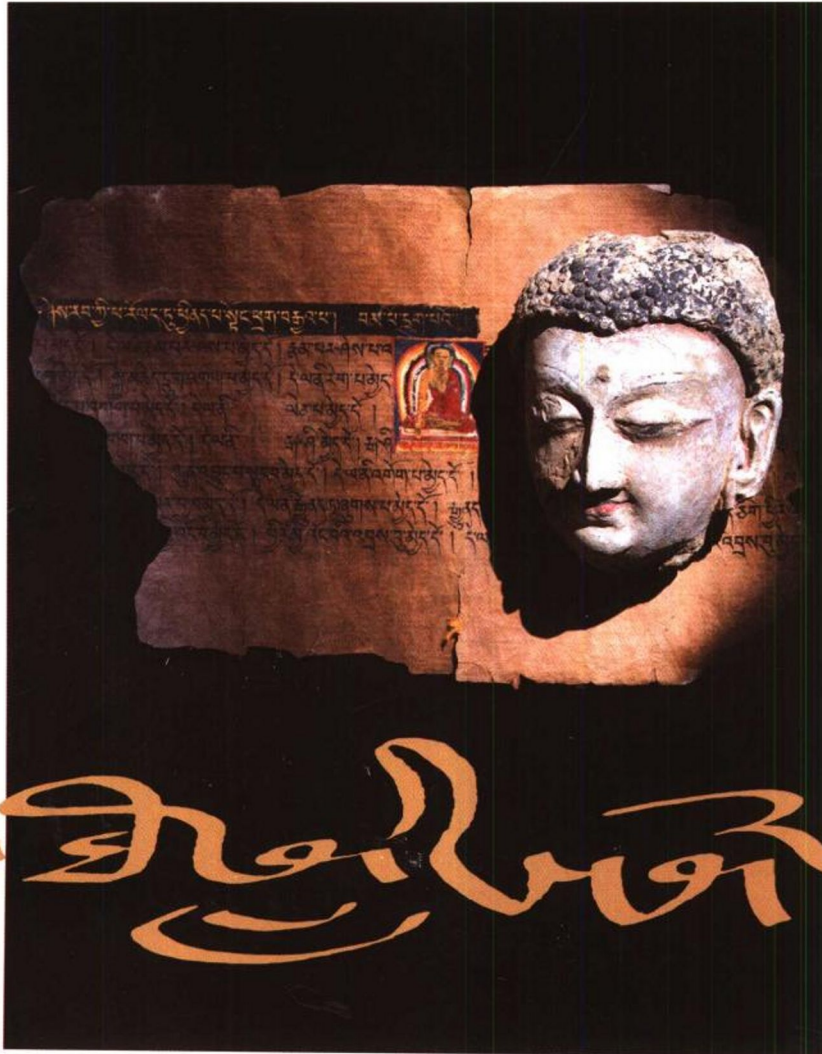

ཀྲུང་གི་རིག་ཚན་དཔེ་དེབ་ཀྱི་འཛུགས་ཆེན་མོ་དཔེ་སྐྲན་ཁང་།

中国大百科全书出版社

ENCYCLOPEDIA OF CHINA PUBLISHING HOUSE

འབྲུག་གི་ཡུལ་

ཡུང་གི་རིག་ཚན་དཔེ་དེབ་ཀྱི་བཅུ་ཆེན་གྱི་དཔེ་སྟེན་ཁང་།

中国大百科全书出版社

ENCYCLOPEDIA OF CHINA PUBLISHING HOUSE

图书在版编目(CIP)数据

托林寺: 藏文、汉文、英文对照 / 彭措朗杰著. - 北京:
中国大百科全书出版社, 2001. 1
(中国西藏)
ISBN 7-5000-6416-0

I. 托… II. 彭… III. 喇嘛教-寺庙, 托林寺-西藏
IV. B947.2

中国版本图书馆CIP数据核字(2000)第78650号

副总编辑: 龚 莉
责任编辑: 王 琰 武 丹
版式设计: 武 丹 李辛海 苑 立
电脑制作: 陈 进 苑 立

托 林 寺

西藏自治区文物管理局 编
中国大百科全书出版社出版发行
(北京阜成门北大街17号) 邮政编码: 100037
深圳利丰雅高印刷有限公司印刷
开本: 889 × 1194 毫米 1/16 12.5 印张
2001年1月第一版第一次印刷
印数: 1-4000
ISBN 7-5000-6416-0/J·45
定价: 150.00 元

2001. 3. 5
考古书店

ཐོན་སྡེ་ལ་མཐོ་སྤྱོད་ (མཐོ་སྤྱོད་) དགོན་པའི་ཚོ་རྒྱུ་མཐོན་པུ་སྤྱོད་

托林寺简介

Ntho-ling Monastery A brief introduction

6~23

24~33

34~43

དང་པོ། མངའ་རིས་ཀྱི་ཡུལ་སྡེ་ལྗོངས།

阿里风光

Landscapes of Ngari, Tibet

1~10

གཉིས་པ། འབྲུ་ཁང་།

杜康大殿

The Du-kang Court

11~48

གསུམ་པ། ལྷ་ཁང་དཀར་པོ།

拉康嘎波

La-kang-ga-po

49~76

བཞི་པ། བསྐྱ་ཆ་ལྷ་ཁང་།

迦萨殿

The Sa-skya Court

77~92

ལྷ་པོ། གསེར་ཁང་།

色康佛堂

The Se-kang Court

93~100

ཐུག་པ། མ་ཉི་ལྷ་ཁང་།

玛尼拉康

Ma-ni-la-kang

101~104

བཅུ་པ། གནས་བཅུ་ལྷ་ཁང་།

乃举拉康

Nai-jos-la-kang

105~108

བཅུ་དྲུག་པ། མཚོ་དཀྱིལ་།

佛塔

Stupas

109~132

དབུ་པ། ལམ་ཁོག་མཐོ་སྤྱོད་ཀྱི་དགོན་པུ་སྤྱོད་།

南山殿堂区

Buildings on the south hills of Ntho-ling

133~136

བཅུ་པ། ས་རྒྱུ་ལོག་ནས་ཐོན་པའི་དངོས་པོ་དང་ཆ་ཆེན་གྱི་དགོན་པུ་སྤྱོད་།

出土文物与传世文物

Archaeological findings and other cultural relics

137~148

བཅུ་གཅིག་པ། མཐོ་སྤྱོད་རྒྱུ་ལ་གསུམ་པ།

今日托林寺

Ntho-ling today

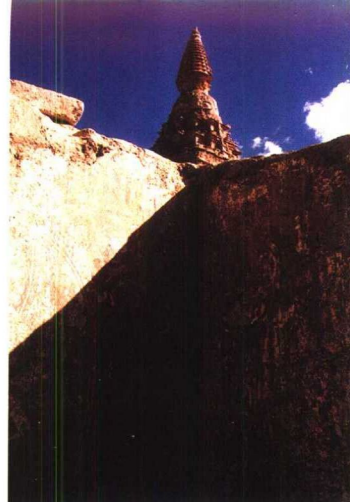
149~153

མཐོ་སྤྱོད་དགོན་ཀྱི་རིས་སྟོན་པུ་སྤྱོད་།

托林寺平面示意图

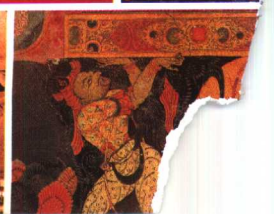
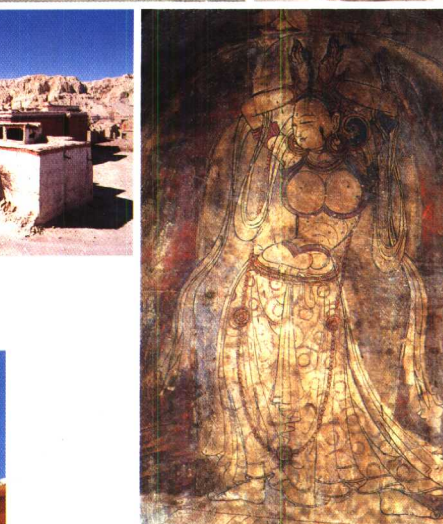
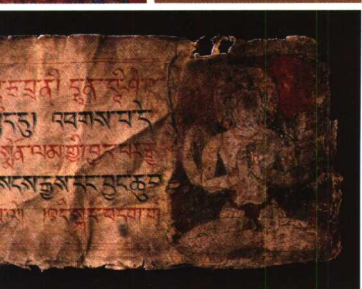
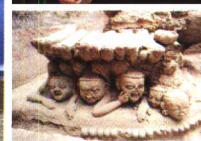
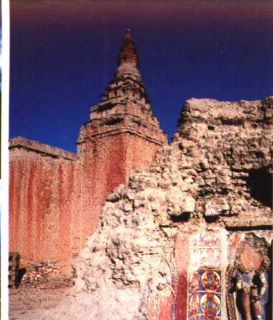
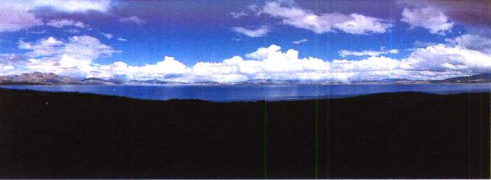
Ntho-ling Monastery Plan Sketch Map

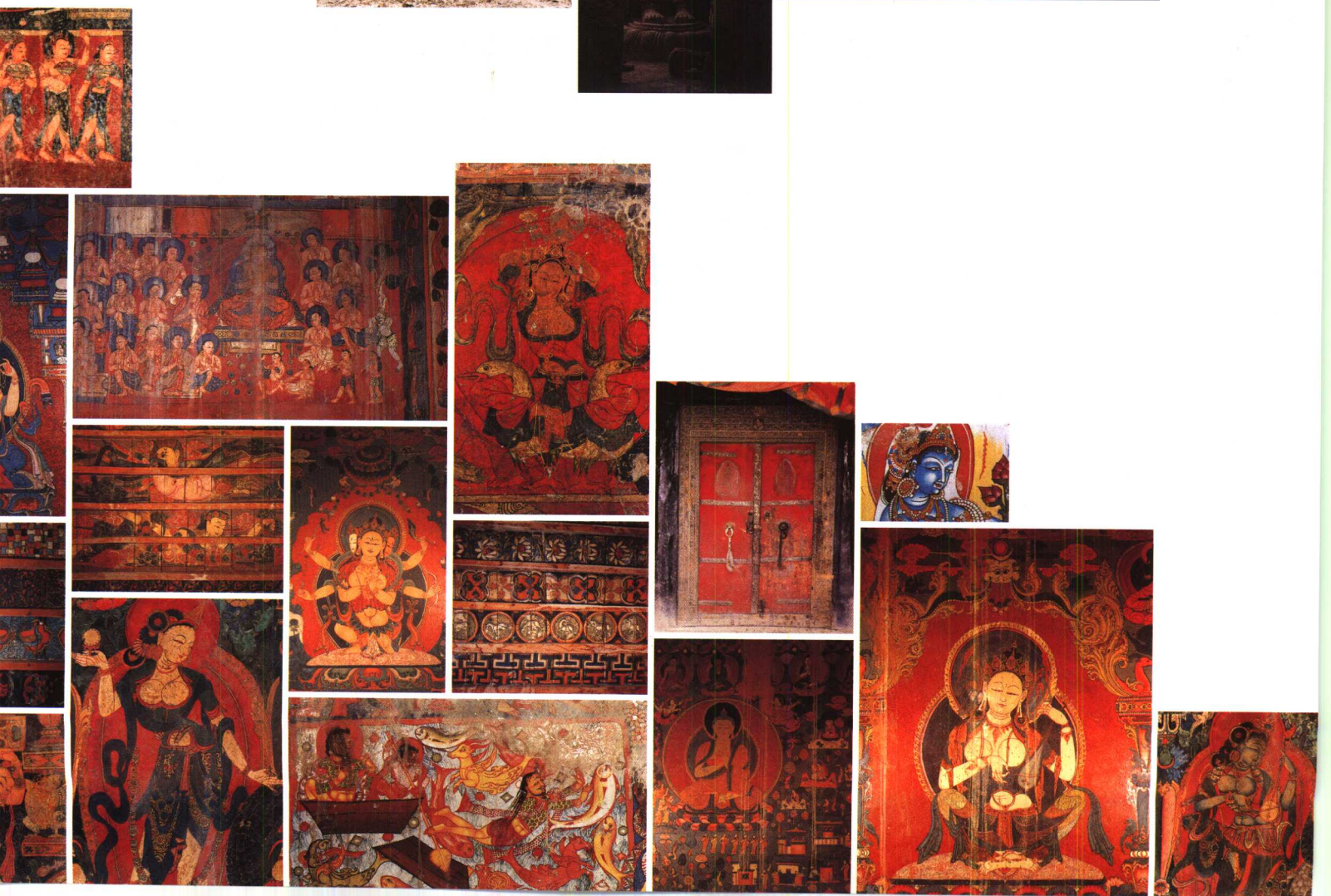
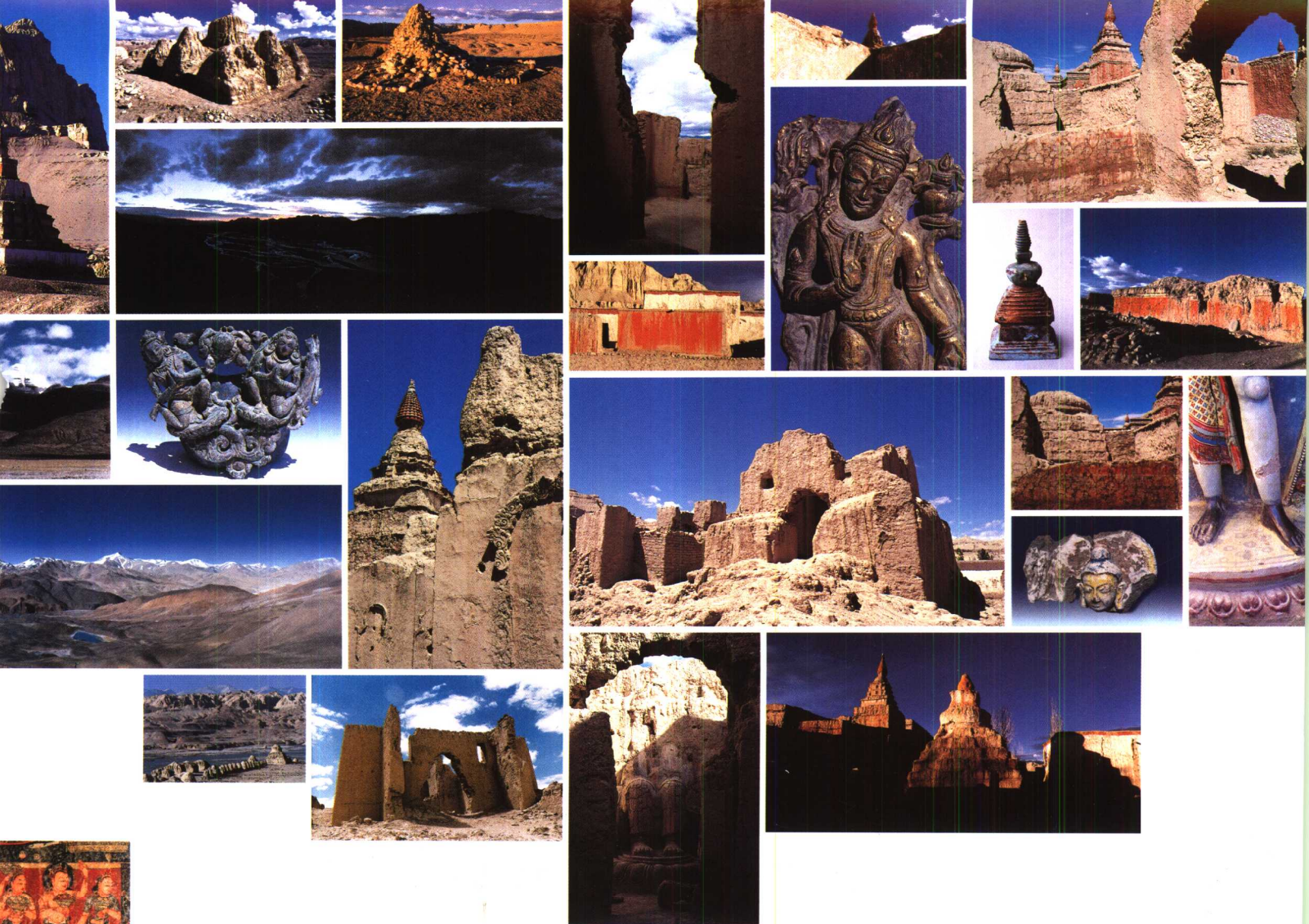
154~155

དཀར་ཆག 目录 Contents

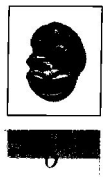
བོད་ལྗོངས་མཐོ་གིང་ (མཐོ་གིང་) དགོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུན།

“རྒྱལ་ཁབ་འོ་མཛད་ཅིང་གསུངས་པས་བཅའ་མོ་ཤེས་རབ་ཀྱི་པ་རྣམས་ཀྱི་ཕྱིན་པ་དང་བར་

ཐུང་བཞི་བཅུ་ཞེ་གཉིས་པ་བཅན་པོ་དར་མའུ་དུ་མ་བཅན་གྱིས་བོད་དར་ནང་ཆོས་ཀྱི་
བརྟན་པ་བརྟུབ་ལ། དེའི་རྒྱུ་གྱིས་བཅན་པོ་བཀྲོང་ས། འབངས་ཀྱི་ལྷན་ལངས།
དུས་དེ་ནས་བཟུང་བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མཐོ་གིང་ལ། བོད་འདི་
ཉིད་སྤེལ་བུའི་དུས་སུ་གྱུར། རྒྱབས་དེར་བཅན་པོའི་གདུང་རྒྱུ་ལས་མཛད་པའི་རྒྱུ་
ལྷན་མ་མགོན་སྟོང་མངའ་རིས་ཚྭ་གསུམ་ལེབས། དེ་ལ་ལྷན་གསུམ་གྱི་བར་སྟོང་གི་
མགོན་གསུམ་དུ་གྲགས། འབྲིང་བ་བྲག་ཤེས་མགོན་གྱི་ལྷན་སྟོང་ལེས་གྲགས་ཀྱི་ཁྲུ་ལ་
དབང་བསྟུང་། སྤྱི་ཆེད་སྟོང་ལ་རྒྱལ་སྤྱི་བསྟུངས་ཤིང་སྤྱི་ཆེད་སྟོང་ལ་ལབ་སྟུང་གྱུར་
རབ་དུ་བྱུང་བའི་ཆོས་མེད་ལྷ་སྒྲམ་ལེ་ཤེས་འོད་(1) ཅེས་གསེས། ལྷ་སྒྲམ་ལེ་ཤེས་འོད་
ཀྱིས་སྤྱི་ལོ་996ལོར་མཐོ་གིང་གསེར་གྱི་ལྷ་ཁང་བཞེངས་པ་དེ་ནས་བརྟན་པ་ཕྱིད་རྒྱུ་གྱི་སྒྲི་
མོ་ཕྱེ། ལྷ་སྒྲམ་ལེ་ཤེས་འོད་ཀྱིས་རྒྱ་གར་ཤར་ཤོག་གསུམ་གྱི་བཞེ་ཏ་རྟམ་པ་ལ་སྤྱོད་དངས།
འདུལ་བའི་བཤད་པ་དང་ལག་ལེན་མཛད་པའི་གཙོ་བོ་སྤྱུ་པ་ལ། ཀྱུ་ཏ་པ་ལ། བ་རྩ་
པ་ལ་ཉེ་པ་ལ་རྩ་ལ་གསུམ་ལ་སྟགས་པའི་སྟོང་མ་མང་དུ་བྱུང་སྟེ་དེ་རྩ་ལས་ལ་བརྟུང་པ་
སྟོང་འདུལ་བཞེས་ཟེར་རོ། (2) ལོ་རྒྱུ་བའི་ཆོས་ཀྱི་བཟང་པོ་དང་། རྟོག་ལེགས་པའི་
ཤེས་རབ་ལ་སྟགས་པ་སྟོན་པའི་ཁྱེད་ཉི་ཤུ་ཙམ་གཅིག་རྒྱ་གར་དུ་ཆོས་སྟོང་པ་ལ་དང་
བཞེ་ཏ་པ་རྩ་ལ་རྩ་ལ་ལྷན་པ་དང་མཛུ་ཏ་གཉིས་སྤྱོད་དངས་ཉི་མཛན་ཉིད་ཀྱི་ཐེག་པ་དང་། རྒྱུ་
ལྷ་བཞེ་པོ་བསྟུར་ཞིང་གཏན་ལ་ཕབ། འདུལ་བ་སྟོང་ལེགས་དར་བར་མཛད་དོ། (3)
ལོ་རྒྱུ་བའི་ཆོས་ཀྱི་བཟང་པོ་(4) བོད་ལ་ཕྱིར་ཕེབས་ཆེས་མཐོ་གིང་དགོན་པ་ར་དམ་ཆོས་
མང་པོ་བསྟུར་ཞིང་འཆར་ཉན་རྒྱ་ཆེར་མཛད། ལོ་རྒྱུ་བའི་ཆོས་ཀྱི་བཟང་པོ་ལ་བཞེན་
ནས་བརྟུང་སྟོང་པ་དང་། ཉི་ཤུ་རྩ་བ་དང་། བརྟུང་སྟོང་འབྲེལ་ཆོས་ལ་སྟགས་པའི་

འབྱུང་མང་པོ་མཛད་ཅིང་གསུངས་པས་བཅའ་མོ་ཤེས་རབ་ཀྱི་པ་རྣམས་ཀྱི་ཕྱིན་པ་དང་བར་
ཐུང་པ་ཡང་ཁོང་གི་བྱིན་ལས་ཡིན་ལ། གསང་སྟགས་ཀྱི་རྒྱུད་ལྷོ་ཕྱགས་རྣམས་ལ་ནི་
མཁས་པ་དང་། སོ་སོར་སྤྱོད་མས་སུ་བཞེས་པས་བྱུང་བའི་རྒྱུ་ཆོས་པོ་ཡང་མངའ། ས་
རྒྱུད་མ་རྒྱུད་གཉིས་ཀྱི་བཤད་པའི་བཀའ་མང་དུ་བཅུགས། (5) ལོ་རྒྱུ་བའི་ཆོས་
བཟང་པོའི་མཛད་འབྱོར་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆོས་བྱུང་དེ་བ་ཐེར་ནང་མཁས་
མཆོག་འདི་ཉིད་ནི་གསང་སྟགས་གསང་མའི་སྟོང་འབྱེད་ཤིང་རྩ་ལ་ལོ་རྒྱུ་བའི་ཆོས་
“བརྟན་པ་སྤྱད་ར་ལས་ཀྱི་དར་སྟགས་ཀྱི་བརྟན་པ་བོད་དུ་དར་བ་ཡང་ཕལ་ཆེར་ལོ་རྒྱུ་བ་
འདི་ཁོ་ཙམ་ལ་བཀའ་བྱིན་ཡིན་” (6) ཞེས་ཞལ་གཅིག་གྲགས་ཀྱིས་འདི་ལྟར་ཤིང་བཤམ་
ནོ།

བཅན་པོ་དུ་མ་བཅན་གྱི་དུས་སུ་བོད་དར་སངས་རྒྱུ་ཆོས་ལུགས་ལ་གཏོར་
སྤྱོད་ཆབས་ཆེན་བཏང་བའི་རྒྱུ་གྱིས་བོད་ཀྱི་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཐོར་ཞིག་ཕྱིན་པའི་
ཆེས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུ་བའི་བརྟུ་ལྷ་གཙུག་རིང་བོད་སྤེལ་དུ་ཆོས་ལོག་དང་། རྒྱབས་དེར་མངའ་རིས་
ཁྲུ་ལ་དུ་“སྟགས་ཀྱི་གདམས་པ་འགའ་རེ་ཐོབ་ཀྱང་སྟོང་པ་འཆོལ་ཉི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་ཉིང་
ལེ་འཛིན་དང་བུལ་བས་སྤྱོར་སྤྱོད་དང་གཏན་སེར་ལ་སྟགས་པའི་རྒྱུ་ཆོས་མང་དུ་བྱུང་
ཞིང་། དེ་དག་མངའ་རིས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་གཟིགས་པས་དངོས་སུ་སྤྱོད་དང་བམ་
མཛད་ཀྱང་། བཞེ་ཏ་ལ་མཁས་པ་མང་པོ་སྤྱོད་དངས་ནས་ཡང་དག་པའི་ལམ་ལ་སྤྱོད་
རྩ་ལས་བཅུད་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཉེས་པ་དེ་དག་ཐབས་ཀྱིས་ཞིབ་རེ་མཛད།” (7) དུས་ཀྱི་
རྩ་ལས་འདི་ལྟར་ཞིག་གི་ཁྲིད་དུ་ལྷ་སྒྲམ་ལེ་ཤེས་འོད་ཀྱི་ཆོས་ལྷ་སྒྲམ་གྱི་བཟང་པོ་དུས་
(8) རྒྱུ་བའི་ཆོས་ཀྱི་སེང་གེ་དང་ནགས་ཆོ་རྒྱུ་ཁྲིམས་རྒྱལ་བ་གཉིས་ལ་གསེར་མང་པོ་
བསྟུར་ཉི་ཤུ་གར་ནས་དཔལ་ལྷན་ལ་ཉི་ཤུ་(9) གཏན་དུངས་བར་མངགས། སྤྱི་ལོ་
1043ལོར་དཔལ་ལྷན་ལ་ཉི་ཤུ་གར་ཞབས་སེར་འཁོད་པར་ལྷ་སྒྲམ་ལ་བྱང་ཆུབ་འོད་

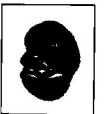

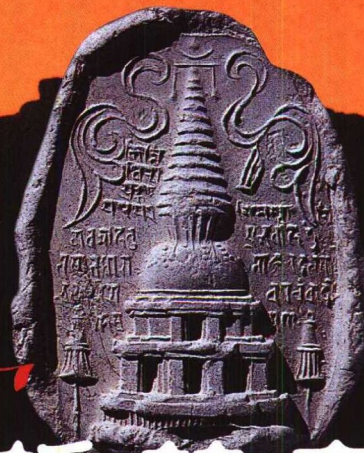
托林寺
Ntho-ling Monastery

གཞུང་གི་བར་དུ་བརྒྱགས། རོ་པོའི་ལྷགས་ལ་བརྟེན་པའི་ཉམས་ལེན་གྱི་བཞིན་ཏུ་དར་
བར་ཐུང་།” (11)

དེ་ནས་ཡོང་བའི་བར་དུ་ལྷན་ཅིང་འདས་ཆེས་ཁྱིམ་འདི་དུས་རབས་བཅའ་ལྷན་
མཆོམས་སུ་ཆོང་ཁ་པ་ཆེན་མོའི་དེའི་སྒྲིག་ཁྲིམས་ལྟར་འགན་ཁུར་གྲགས་པ། (16) མཆོ་
ཁྲིང་དགོན་པར་ཐེབས་ཏེ་དེའི་དགེ་ལུགས་པའི་བསྟན་པ་བརྒྱ་ཆེར་དར་བར་མཛད། ཁྱི་
ལོ་1076ལོའི་མེ་འབྲུག་ཆོས་ལཾར་བསྐྱར་བ་ནས་ཁྱིམ་འདི་དུས་རབས་བཅའ་ལྷན་གྲགས་
སུ་དགེ་ལུགས་པའི་བསྟན་པ་དར་ཏེ་དེའི་དབར་ལོང་བའི་བར་དུ་ལྷན་ཅིང་འདས་ཆེས་ཁྱིམ་ལྟར་
དུ་ཆོས་དང་ཁྲིང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཕེལ་གྱི་བའི་འདུལ་ཡོད་པ་ཆོས་ད་ལྟ་ནས་ཆགས་པུས་
པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ལས་གསལ་ཤེས་བྱ་བ་དཀའ་བས་རྟོག་ཆའི་ཚུལ་དུ་ལུས་སོ། དེ་
འདུལ་ཡོད་ན་ཡང་ཁྱིམ་1997ལོར་མཆོ་ཁྲིང་དགོན་པར་གནང་ཆས་རྟོག་ཁེབ་ལས་ག

འཕྲིན་ལྷན་

托林寺

Ntho-ling Monastery

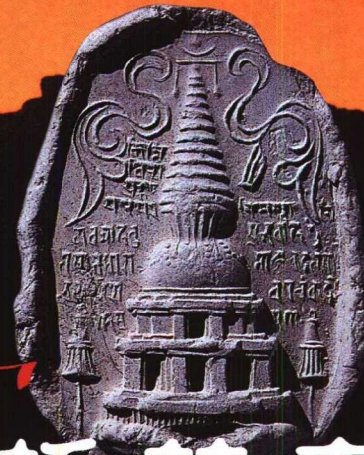
དང་དགུ་ཁག་ཉེད་ཀྱི་ཚྭ་གསུམ་ལངས་པའི་ལ་དྲགས་དབང་འཛིན་པར་བོད་ལ་བཅན་
འཛུལ་བྱ་རྒྱུ་འོག་སྐབས་ཐོབ་ཉེ་སྤྲོད་མངའ་རིས་ཚྭ་གསུམ་དམག་དྲངས། མངའ་རིས་
ས་ཁུལ་ཁག་གཅིག་ལ་དྲགས་ཀྱི་དབང་འོག་ཏུ་ཤོར། སྤྱི་ལོ་1630ལོར་གྱེ་རྒྱལ་པོ་ལ་
དྲགས་བཅོན་དུ་བཅུག། དེ་ནས་བཟུང་གྱེ་རྒྱལ་རབས་མཐུག་འབྲེལ་བ་ཡིན་ནོ།”
(24) རྒྱུད་ཅེ་ཉི་མ་མགོན་ནས་བཟུང་ལོ་ངོ་བདུན་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་གྱི་ཁྲུལ་དུ་དབང་གི་
ཁུལ་བསྐྱར་མཁན་གྱེ་རྒྱལ་རབས་དེ་ཉིད་མཐར་ཕྱིན་མཐུག་འབྲེལ་བ་ཡིན། དེ་ནས་
མི་ལོ་ལྔ་བཅུ་ཉག་ཉག་ལ་དྲགས་བཅོན་འཛུལ་པས་མངའ་རིས་དབང་བསྐྱར་བྱས།
འབྲུག་པ་བཀའ་རྒྱུད་ལ་དད་མོས་ཅེ་གཅིག་ཏུ་བྱེད་མཁན་ལ་དྲགས་དབང་བསྐྱར་མཁན་
གྱིས་མངའ་རིས་བཅོན་བཟུང་བྱེད་རིང་མངའ་རིས་ས་ཁུལ་གྱི་དགེ་ལུགས་དགོན་པ་དེ་
དག་འཕེལ་མེད་སོར་གནས་ཡིན་ལྟམས་མཐོ་སྤྲོད་དགོན་པ་ཡང་དེ་བཞིན་ནོ།

སྤྱི་ལོ་1681ལོར་སྐལ་པོ་དེ་ལའི་ཏུན་གྱི་གཉེན་དུ་ཐུར་པ་དགའ་ལྡན་ཆོད་དབང་
མིང་ཅན་གྱིས་རྒྱལ་བ་ལྷ་པ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ཁྲུང་དུ་བཟོད་དེ་བོད་སྐོད་དམག་གི་ལྷེ་ཁྲིད་
ནས་མངའ་རིས་སུ་བསྐྱོད་དེ་ལ་དྲགས་དམག་དང་འཐབ་མོ་བྱས། དུས་ལུན་ལོ་ངོ་
གསུམ་ཅམ་དྲག་པོའི་དམག་གི་འཐབ་འཛིང་བྱས་ཀྱང་ཕན་ཚུན་གཉིས་ཀྱི་རྒྱལ་པ་ཕམ་མ་
བྱང་བའི་སྐབས་དེར་ལ་དྲགས་དབང་བསྐྱར་པས་སྐོག་ཏུ་ཀ་ཤི་མིར་སྤོབས་ཤུགས་དང་
ངན་འབྲེལ་བྱས་ཏེ་མངའ་རིས་སུ་མཐུག་བདག་སྤྱོད་བྱ་རྒྱུ་དཀར་ཁྲུས་བཏིངས། དེས་
ན་མངའ་རིས་ཀྱི་དམག་འབྲུག་དེ་ནི་མེ་ཆ་པོའི་སྤྲོད་ཤིང་བཤགས་པ་བརྒྱབ་པ་ལྟ་བུའི་
ཆོབས་ཆེད་གནས་སུ་ཐུར་ཉེན་ཡོད་པས་བོད་ས་གནས་སྤྱིད་གཞུང་གིས་འབྲུག་པ་བཀའ་
བརྒྱུད་པའི་སྤྲམ་ཆེན་པོ་འབྲུག་ཆེན་མི་ཕམ་དབང་པོ་མངའ་རིས་ཚྭ་གསུམ་སུ་བོད་དང་ལ་
དྲགས་བཟུང་འགྲིག་ཡོང་བར་ཕེབས་དགོས་ཞུས་པར་འབྲུག་པ་སྐབས་མགོན་གྱིས་ཞལ་
བཞེས་ཏེ་མངའ་རིས་ཚྭ་གསུམ་སུ་ཆོབས་ཁ་བསྐྱར། སྤྱི་ལོ་1683ལོར་འབྲུག་ཆེན་མི་ཕམ་

དབང་པོ་ལ་དྲགས་ལ་ཕེབས་འཁྱོར་བྱེད་མཚམས་ལ་དྲགས་རྒྱལ་པོ་འཁོར་བཅས་གྱིས་
ཕེབས་བསུ་གཟབ་རྒྱས་ཞུས། འབྲུག་པ་སྐབས་མགོན་གྱིས་ཚྭ་གསུམ་གཉིས་ལ་བཀའ་སྤོབ་
མཛད་དེ་མཐར་བཟང་འགྲིག་བྱང་སྤྱོད་དང་ལ་དྲགས་ཀྱི་ས་མཚམས་བཀྲ་ཤིས་སྐར་
དགོན་པར་བཞག་ལ་དྲགས་ཀྱིས་བོད་ལ་ལོ་ལྷག་འབྲེལ་བྱ། བོད་ནས་ལ་དྲགས་ལ་
གཞུང་ཆོང་གཏོང་རྒྱ་བཅས་ཀྱི་ཆོངས་དོན་བཞག་(25) བོད་དང་ལ་དྲགས་དབང་གྱི་
དམག་འབྲུག་ཞི་འཇགས་བྱུང་རྗེས་བོད་དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་སྤྱོད་དབང་ནས་མངའ་རིས་
ཀྱི་དེ་མའི་སྤྱིད་འཛིན་སྐྱོག་གཞིར་བསྐྱར་བཅོས་བཏང་སྤྱོད་མངའ་རིས་ས་ཁུལ་དུ་དངོས་སུ་
སྤྱི་བྱབ་གཉིས། དེ་འོག་རྒྱང་བཞི་དཔོན་དྲུག་གི་སྤྱིད་འཛིན་དོད་མ་ཙུ་འཛུགས་
བཅུགས་པ་མ་ཟད། སྐྱོག་གཞི་དེ་ཆོད་འགོ་དཔོན་ལྷ་ས་ནས་ཆེད་མངགས་བསྐོས་གཞག་
མངགས་གཏོང་བྱས་ཏེ་མངའ་རིས་ས་ཁུལ་གྱི་སྤྱིད་འཛིན་དོད་མ་ལ་ཤུགས་སྤོན་བརྒྱབ་
ཡོད། དེ་བཞིན་མངའ་རིས་ས་ཁུལ་གྱི་དགོན་སྐུ་ཁག་རྒྱ་ཆེ་རྒྱུད་དཔག་སྤྱོད་དམ་མི་ལྷ་
བསྐོས་འཛུགས་བྱས་ཡོད། (26) དེའི་སྐབས་སུ་མཐོ་སྤྲོད་དགོན་པ་ལ་དྲགས་བསོད་
ནམས་དཔལ་ཤུབ། བྱང་ཅེ་ཆོས་རྗེ་སྤྱོད་པ་རྒྱ་མཚོ། ཤར་ཅེ་མཁན་པོ་འབོར་པ་སྤོ་
བཟང་ཆོས་འཕེལ་བཅས་གྱིས་སྤྱོད་བར་མཛད། (27) «མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་གྱི་
སྤོན་བྱང་ལོ་རྒྱུས་»ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་ནང་སྐབས་དེའི་ལས་སྤྱོད་མཚན་ཙམ་སྤོན་པ་མ་
གཏོགས་དེ་མིན་ཁོང་ནམ་པའི་གནས་རྒྱལ་གང་ཡང་བཏོད་མེད་ཀྱང་ང་ཆོས་ལས་སྤྱོད་
ཆོད་མཚན་གྱི་མདུན་དུ་“བྱང་ཅེ་ཆོས་རྗེ། ཤར་ཅེ་མཁན་པོ་”ལ་སོགས་པའི་ཆོག་དུམ་
དེ་ཆོད་དཔུང་ན་ཁོང་ཆོས་ལ་ཆེབ་ལྷ་སའི་གདན་ས་ཆེན་པོ་ཁག་ནས་བསྐོས་གཏོང་གནང་
བ་ཡིན་པ་ཤིས་ཐུབ་རྒྱུ་མ་ཟད། དེའི་སྐབས་སུ་མཐོ་སྤྲོད་དགོན་པ་དེ་ཉིད་དགེ་ལུགས་
པའི་བྱབ་མཐའ་དགོན་པའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་ཟིན་པ་ཡང་ཁར་དུ་རྟོགས་བྱུང་བྱུ་ཡིན་པ་
རེད།

འཕྱི་རྒྱུ་ཡིན།

托林寺

Ntho-ling Monastery

ཆོས་མཁའ་ལ་བ་པ་ཚོ་ཡིད་ལ་ཟད་མེད་པའི་ཆོས་རྒྱལ་ཟབ་མོ་སྟེར་སྲིད། རོ་མཚར་
མདུ་ཐུང་བའི་མཐོ་ཁྲིང་དགོན་པ་དེ་ནི་མཁའ་ལ་ཅམ་གྱིས་སྟེ་བོའི་ཡིད་ལ་རྩོད་བརྒྱུ་པའི་
མོ་ལྷ་ར་ན་མ་ཡང་བྱུང་བའི་མེད་པའི་བཀ་ཆགས་ཟབ་མོ་འཛོག་རྒྱ་ཡིན་པ་རེད། མཐོ་
ཁྲིང་དགོན་པའི་གྲུ་ཁྱིམ་གྱི་ཁྱེ་བཞི་མཐི་31.39ཡིད་པ་དེའི་ནང་དགོན་པའི་ལྷ་ཁང་
གི་གྲུ་ཁྱིམ་གྱི་ཁྱེ་བཞི་མཐི་12ཟེན་གྱི་ཡོད། གྱི་ལོ་1996ལོར་དགོན་པ་འདི་ཉིད་རྒྱལ་
ཡོངས་གཙོ་གནས་རིག་དངོས་ཐུང་སྟེ་བཙུང་པའི་ཁོངས་སུ་ཚུད་པ་རེད།

༡ རོ་མཚར་རྒྱུ་ཡིན།

“བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེའི་ཐེངས་ནང་འཁོད་པར་གཞིགས་ན་མཐོ་ཁྲིང་དགོན་པ་ནི་
བོད་རྒྱལ་ལོ་རྒྱུས་ནང་རྒྱུ་ཁོངས་བསམ་ཡས་དགོན་པར་དཔེ་བཞུགས་ཏེ་བརྒྱབ་པ་ཡིན་
ཞིང་དེ་ནི་ནང་བཟུན་ཆོས་ལུགས་སུ་བཟུན་པའི་རི་རྒྱལ་ལྷན་པོ་དང་། ཁྲིང་ཆེ་བ་བཞི་
ཁྲིང་རྒྱུང་བ་བརྒྱུད་ལ་སོགས་པའི་འཛིག་ཉེན་ཆགས་ཚུལ་ན་མས་ཡར་ལས་བཟོ་བཞོད་ཀྱི་
ན་མ་པའི་ཐོག་ནས་ཡོངས་སུ་མཚོན་པ་བྱས་ཡོད། མཐོ་ཁྲིང་དགོན་པའི་བརྒྱ་ཆ་ལྷ་ཁང་
གི་བཞོད་པ་ནི་བསམ་ཡས་དགོན་པའི་བཟོ་སྐྲུན་གྱི་རྒྱུ་འགོད་བསམ་སྟོན་དང་ནང་དོན་
ན་མས་ཐབས་མཁས་པའི་སྟོན་ནས་ལྷ་ཁང་གཅིག་གི་ཐོག་ནས་མཚོན་པ་བྱས་ཡོད། སྟེང་
ཐོག་རྩོམ་ཆེ་གྲུ་མཐི་གྱི་དབྱེ་བས་ལ་བཟུང་ཏེ་གཅིག་ཐོག་གི་སྟེང་ལ་འབྲུག་དུ་ཐོན་པའི་སྟེང་
ཁྲུང་ལ་བཞོན་པ་དེ་ནི་རི་རྒྱལ་ལྷན་པོར་ཁྲིང་བཞི་ཁྲིང་བརྒྱུད་ཀྱིས་བསྐྱོར་བའི་ན་མ་པ་
མཚོན་པ། སྟེགས་བཞིར་བཞིགས་པ་ལ་སྟུར་བའི་མཚོན་ཉེན་བཞི་བཞེངས་ཡོད།
ཁྲིན་ཡོངས་ཀྱི་བཞོད་སྟེགས་ཐོར་མ་ཡིན་པར་རྟོག་འགྲེལ་ཞིང་གཞི་རྒྱ་བསམ་ཡས་ལས་
ཞེས་གསུངས་པ་ཡོད།” (35) བརྒྱ་ཆ་ལྷ་ཁང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བཞོད་པས་
མཚོན་ཉེད་བསམ་འདུན་ཡང་དག་པར་མཚོན་པ་མ་ཟད། ལྷ་ཁང་གི་ཉེན་གཙོ་ནས་

བཞེངས་པ་པོའི་ཐོག་མའི་དགོངས་དོན་གསལ་པོ་བཟུན་གྱི་ཡོད། བརྒྱ་ཆ་ལྷ་ཁང་གི་སྟོན་
འཛུལ་བ་དང་བདུད་འདུལ་ལྷ་ཁང་དུ་སྟེབས། བདུད་འདུལ་ལྷ་ཁང་གི་རྒྱབ་དུ་ན་མ་
ལྷ་ལྷ་ཁང་ཡིན། ན་མ་ལྷ་ལྷ་ཁང་དུ་ན་མ་པར་སྤང་མཛད་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཆད་ལྷན་
ཞིག་ཡོད། དེའི་དབྱུས་སུ་སངས་རྒྱུས་ན་མ་པར་སྤང་མཛད། སྟེགས་བཞིའི་ཤར་ལ་
སངས་རྒྱུས་མེ་བསྟོད་པ་དང་། སྟོན་སངས་རྒྱུས་རིན་ཆེན་འབྲུང་གནས། ལུབ་དུ་
སངས་རྒྱུས་སྤང་བ་མཐའ་ཡས། རྒྱུང་ལ་སངས་རྒྱུས་དོན་ཡོད་ཀྱི་བ་བཅས་བཞུགས་
ཡོད། དབྱུས་ཀྱི་སངས་རྒྱུས་ན་མ་པར་སྤང་མཛད་ཀྱི་བཞུགས་ཀྱི་འདི་ལྷ་ཁང་གི་སྟེང་
ཐོག་ཡིན། «སྟོན་མངའ་རིས་སྐྱོར་གསུམ་གྱི་འོ་རྒྱུས་»དེའི་ཐེངས་ནང་གསལ་“གཙུག་
ལག་ཁང་དེ་ཉིད་སྟེང་མོ་གན་སྐྱུལ་ཉལ་བའི་སྤང་དུ་བཞེངས་ཡོད་པར་བཞེན་སྟེང་མའི་
དཔལ་བའི་སྟེང་དུ་བདུད་འདུལ་ལྷ་ཁང་དང་། སྟེང་ཁང་ན་མ་ལྷ་ལྷ་ཁང་བཞེངས་
ཡོད།” (36) བཞོད་ཆོག་དུ་མ་བྱེད་ནས་རོ་མཚར་ཆོས་ཆོགས་ཐུང་གསལ་གཙུག་ལག་ཁང་
འདི་བཞེངས་བའི་དམིགས་ལྷུ་ནི་བདུད་འདུལ་དགེ་འཕེལ་ཡིན་པ་དང་། གཙུག་ལག་
ཁང་འདིའི་ནང་གལ་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་ལྷ་ཁང་གཉིས་ཡོད་པ་དེ་བདུད་འདུལ་ལྷ་ཁང་དང་།
ན་མ་ལྷ་ལྷ་ཁང་ཡིན་པ་གསལ་པོ་ཤེས་བྱ། ན་མ་ལྷ་ལྷ་ཁང་གི་རྒྱབ་དུ་བྱུང་མས་པ་ཀེར་
བཞེངས་ལྷ་ཁང་ཡིན། འདི་ཡང་དཀྱིལ་ཐོག་གཅིག་གི་སྟེང་དུ་འཁེལ་བའི་ལྷ་ཁང་ཡིན་
པས་གོང་དུ་བཤད་པའི་ལྷ་ཁང་གཉིས་དང་འདྲ་བ་ཡིན། དཀྱིལ་གྱི་ལྷ་ཁང་ལ་བསྐྱོར་
བའི་ལྷ་ཁང་རྒྱུང་རྒྱུང་བཅུ་དྲུག་ཡོད་པ་དེ་དག་ལྷ་ཁང་དང་ལྷ་ཁང་སྟེ་སྟེ་ཉེན་པོ་
ཅིང་། དབྱུས་ཀྱི་ལྷ་ཁང་དང་དེ་ལ་བསྐྱོར་བའི་ལྷ་ཁང་རྒྱུང་རྒྱུང་དེ་ཆོའི་བར་ལ་སྐྱོར་
ལམ་ཞིག་ཡོད་པ་དེས་ལྷ་ཁང་ཆ་ཆར་པན་ཚུན་སྟེལ་ཡོད་པ་མ་ཟད། མཐའི་མཚོན་ཉེན་
བཞིའི་ཡང་སྟེལ་ཉེ་ལྷ་ཁང་ཉི་ལ་པོ་རྟོག་གཅིག་ལ་འགྲེལ་ནས་གནས་ཡོད་པ་དེ་ནི་བརྒྱ་ཆ་
ལྷ་ཁང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བཞོད་པ་ཡིན། སྟོན་ཆད་བརྒྱ་ཆ་ལྷ་ཁང་ནང་སྟེ་གསུང་

15

བོད་སྐད་མཁོ་སྤྱོད་ (མཁོ་སྤྱོད་) དགོན་པའི་འོ་ཁྱུ་མདོར་བཅུ་པ།

ཐུགས་རྟེན། མཆོད་པའི་ཡོ་བྱང་མང་དག་ཅིག་ཡོད་པ་དེ་ཆོའི་ནང་སྐྱུ་འཛིན་པ་དང་།
གསེར་དུལ་ལི་མ་ལས་བྱུང་བའི་ལྷ་སྐྱུ་ཡོད་པ་ལ་ལོག་ཆོད་མ་ཡིན། ཏུས་ལྷན་རིང་
པོའི་ནང་གཏོར་སྐྱོན་ལྷ་ཆོགས་པོག་ལྷ་སྐྱུ་ལོ་1997ལོར་མཁོ་སྤྱོད་དགོན་པར་གནའ་
རྒྱས་བཞག་ཞིབ་ལས་དོན་སྤེལ་བའི་སྐབས་སུ་བརྒྱ་ཙུ་ལྷ་ཁང་ནི་གྲང་རྩ་ལས་ལྷག་མི་
འདུག།

༡༢༣༤༥

གསེར་ཁང་ནི་བརྒྱ་ཙུ་ལྷ་ཁང་ནས་སྤྱི་ཁྱིེ་100ལྷག་ཙམ་ཡོད་པའི་ཤར་བྱང་གི་
ཕྱོགས་སུ་གནས་ཡོད། «སྐྱོད་མང་འ་རིས་སྐྱོར་གསུམ་གྱི་འོ་ཁྱུ་སྐྱུ»དེ་བཟེར་ནས་གསལ་
བཤད་བྱས་དོན་“……གསེར་གྱི་ལྷ་ཁང་ཞེས་པ་གསུམ་ཐོག་ཙན་དེ་ཡོད། གསེར་
ཁང་གི་ཡང་ཐོག་ཏུ་བརྒྱ་ཙུ་དུག་སྐྱུ་ལྷ་ཆོགས་དང་། བར་ཁང་དུ་མེད་རྒྱུད་
གྱི་ལྷ་ཆོགས་རྒྱལ་སྐྱུ་ལྷ་ཆོགས་ལྷ་ཆོགས་སུ་བཞུགས་ཡོད་པས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་པ་ཆེན་པོས་
ཀྲང་ལྷ་སའི་འཕུལ་རྒྱུད་གཞུག་ལག་ཁང་གི་བར་ཁང་ཉམས་གསོ་གནང་སྐབས་སུ་བར་
ཁང་དུ་དཀྱིལ་འཁོར་དེ་དག་ཅི་འདྲ་བའི་བཞེན་དུ་བཞེངས་ཡོད། གནས་ལྷའི་རིག་པ་
ལ་མཁས་པའི་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོས་སྐྱེ་སྐྱུ་དུ་གསེར་ཁང་
གི་སྐོལ་ལྷགས་གཟེར་བརྒྱུད་ནས་སྐྱེ་མཆོམས་མཛད་དེ་མཐར་མཁའ་སྐྱོད་དུ་གཤེགས་
གནས་ཀྱང་འདྲིན་ཡིན།”(37) གསེར་ཁང་དང་བརྒྱ་ཙུ་ལྷ་ཁང་གཉིས་དུས་མཉམ་དུ་
བཞེངས་ཏེ་སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་བརྒྱ་པའི་དུས་མཇུག་ཏུ་ཡིན་པ་མཁས་པ་ཆོའི་བཞེད་པ་
གཅིག་མཐུན་ཡིན། གསེར་ཁང་གི་བྱུ་མོང་མ་ཡིན་པའི་རྒྱུད་སྤེའི་དཀྱིལ་འཁོར་ལྷེབས་
རིས་དང་། ཡིད་མ་ལྷ་སྐྱུའི་གཙོ་འཁོར་བཞུགས་པ་དེ་དག་ཐག་རིང་པེ་ཅིན་དུ་བཞུགས་
པའི་ཆེད་གོང་མའི་ཐུགས་ལ་ཤིན་ཏུ་བབས་པོ་བྱུང་སྟེ་གོང་མའི་པོ་བྱང་ནང་གསེར་ཁང་

ལ་དཔེ་བྲངས་ཏེ་ལྷ་ཁང་ཞིག་བཞེངས་ཡོད། སྐྱེ་ཞབས་མང་རྒྱ་མེད་གི་ཐུགས་ཙན་
«གོང་མའི་པོ་བྱང་ནང་གི་གཟིམས་རྒྱུད་མེ་རྟོག་སྐྱོན་བཅུད་ཀྱི་བྱུང་བ་བཞོད་པ་»ཞེས་
པའི་ནང་འཁོད་གསལ་“གཟིམས་རྒྱུད་མེ་རྟོག་སྐྱོན་བཅུད་ནི་གོང་མའི་པོ་བྱང་ནང་ད་ལྷ་
མཐོང་ཆོས་སྐྱུར་བའི་བོད་དར་ནང་ཆོས་ཀྱི་ལྷ་ཁང་ཆེ་ཤོས་ཡིན། དེའི་ཡར་སྐྱོན་བཟོ་
བཞོད་དང་ལྷ་ཁང་ནང་སྤྱིག་གཤོམས་བྱས་པའི་ལྷ་སྐྱུ་དང་མཆོད་པའི་ཡོ་བྱང་ལ་སོགས་
དུས་ད་ལྷ་ཁང་ཙུ་བའི་ཆ་ནས་ཆེད་རྒྱལ་རབས་དུས་ཀྱི་རྒྱལ་པ་རང་སོར་བཞག་འདུག།”
ཐུགས་ཙན་འདྲིའི་ནང་«ལྷ་སྐྱུ་རྩ་ལ་པའི་རྩོ་ཆེན་མཁའ་ལྷ་མཁའ་ལྷ་མཁའ་ལྷ་མཁའ་
ཆན་ལུང་རྒྱལ་ལོ་བཙོ་ལུང་(སྤྱི་ལོ་1750)ལེགས་བྲུང་བྱུང་བའི་གོང་མའི་པོ་བྱང་ནང་
གི་གཟིམས་རྒྱུད་མེ་རྟོག་སྐྱོན་བཅུད་ནི་མཐོ་སྤྱོད་དགོན་པའི་གསེར་ཁང་ལ་དཔེ་བྲངས་པ་
ཡིན་པའི་རྩོམ་ཆོག་བསྐྱོན་ཡོད། གཟིམས་རྒྱུད་མེ་རྟོག་སྐྱོན་བཅུད་ཀྱི་ཐོག་ཁང་བཞི་ལ་
སྤྱིག་གཤོམས་བྱས་པའི་ལྷ་སྐྱུ་དང་ལྷ་ཁང་ནང་གི་བོད་སྤྱིག་ཕྱི་དང་སྐྱེད་གསེར་ཁང་དང་
ཏུལ་མ་གཅིག་མཆོངས་ཡིན། “གཟིམས་རྒྱུད་མེ་རྟོག་སྐྱོན་བཅུད་ནི་གོང་མའི་པོ་བྱང་
གི་ཐུགས་སུ་གནས་ཤིང་། དེ་ནི་རྒྱལ་པོ་ཆན་ལུང་གི་ཆེད་མངགས་ཕུག་མཆོད་གནང་
ལུལ་ཡིན་ཏེ་མཆོད་གཡོག་གྲུ་བཅུན་མ་གཏོགས་སྤྱི་མི་གཅིག་ཀྱང་ནང་དུ་འཕྱལ་མི་ཆོག།”
(38) ཙན་པ་པོས་ཞིབ་འཇུག་གཏིང་ཟབ་གནང་སྟེ་གཟིམས་རྒྱུད་མེ་རྟོག་སྐྱོན་བཅུད་
གསར་རྒྱག་བྱས་པ་དང་གོང་མ་ཆན་ལུང་གཉིས་དབར་འབྲེལ་བ་ཆེ་ཡོད་རྩོམ་ཆོག་དེ་
འདྲ་ཞིག་བསྐྱོན་འདུག། “གོང་མ་ཆན་ལུང་ནི་དཔལ་མཛད་སྐྱེད་གཉིས་ལྷན་གྱི་སྐྱོང་
ཡིན་པས་བོད་དར་ནང་ཆོས་འདི་ཉིད་བོད་སོག་མི་རིགས་ནང་ཐུགས་རྟེན་ཆེན་པོ་ཡོད་
པ་གོང་མའི་ཐུགས་ལ་གསལ་གསལ་ཐིང་ཐིང་ཡིན། དེར་བཞེན་གོང་མས་ནང་ཆོས་
དར་སྤེལ་བཏང་ནས་སོག་པོ་བོད་པ་དབང་འོག་འདུས་པ་དང་མཐའ་ལུལ་ཞི་འཇམ་ཡོང་
བའི་ཐབས་ལྷན་སྐྱུ་ཡོད། དེ་དང་ཆབས་ཅིག་ད་ཆོས་དོ་སྤྱང་ཕྱི་དགོས་པ་ཞིག་ལ་

